

Ignacy Karpowicz

CSODA

Fordította:
Körner Gábor

*Mivel nem akartatok bölcsességgel megváltatni,
ostobasággal váltottalak meg benneteket.*

(Ap Jel 1:1–2)

1

Órára indult aznap. Hétfő volt. Júniusi hétfő; sütött a nap, az égbolt átlátszóan boltozódott a feje fölött. Közöséges hétköznapi. Vett az újságosnál egy *Gazeta Wyborczą*t, hogy lekösse valamivel a kezét és a szemét arra a félórára, amíg a 195-ös busz Ursynówból a Krakowskie Przedmieściére viszi.

Egyaránt tanúskodik ez valamiféle tervezőkészségről (a megvásárolt újság), mint valamiféle meggyőződésről, hogy a 195-ös busz nagyjából félóra alatt valóban el fogja vinni Ursynówból a Krakowskie Przedmieściére (hosszabb időre nem lenne elég a vásárolt újság). Tanúskodik továbbá arról, hogy közöséges hétköznapról (hétfő) és hónapról (június) van szó.

Sütött a nap, miközben állt a gyalogátkelőnél, háttal a szupermarket hasábjának; az égbolt szintelenül terült el felette. A lámpa zöldre váltott. Elindult a zebrán. Mielőtt elérte volna a járdaszegélyt, elütötte egy autó (az újság kiesett a kezéből).

Két-három métert repült, és a buszmegállóban kötött ki – végül is ezt akarta, csak némileg klasszikusabb, kevésbé feltűnő módon.

Nehezen megítélhető, hogy a levegőben halt meg

vagy (egy másodperc se telt el) már a megállóban. Az exitus – mint utóbb megpróbálták megállapítani – szinte azonnal beállt. Tiszta és gyors lefolyású, valószínűleg fájdalommentes halál: túl hirtelen következett be ahhoz, hogy a fájdalom eljuthatott volna az áldozat tudatáig.

Az ezüst színű Ford Mondeo (ezt követően) egy szemetesnek ütközött. A sofőr (egy nő) nem szállt ki – a kirobbanó légszáktól elkábítva és a képek tűzijátékától elvakítva elájult.

A zöld újságosbódéból kirohant az eladó. Hívta a rendőröket és a mentőket. Ebben a sorrendben: előbb a büntetés, aztán az életmentés. A mobilozás után magát is mobilizálta: felemelte a fiú kezéből kiesett újságot. Sikerült két és fél zlotyért eladnia egy nőnek. Elégedettnek és boldognak érezte magát. Jó oka volt rá: először is, segített a bajban, másodszer, keresett a bajon, harmadszer, az elgázolt fiatalember a felső szomszédja volt (sosem kedvelte).

Az eladó úgy vélte, igazság tétetett, a baleset büntetés (a fiatalember számára) az éjszakai hangoskodásért, valamint jutalom (az eladó számára) a vasárnapi misére járásért.

Előbb a mentő érkezett meg, majd az URH-kocsi (a Janowski utcából, pár száz méterre a baleset helyszínétől). Az orvos megállapította a halált, először a test történetében. És megtagadta a holttest elszállítását.

Ezek az Egészségügyi Minisztérium új irányelvei. A legújabb reformok bevezetésekor rájöttek a minisztériumban, hogy a mentőautó nem hullaszállító. Vagyis:

nincs élet a testben – nincs mentőautó a testnek. Ráadásul az (eszméletét vesztett) sofőr kórházi kezelésre szorul. Nincs hely. Lehet, persze, hogy az Egyetemi Klinika prospektúráján (mondjuk) befogadják a holttestet, de csak azzal a feltétellel, hogy elszállítja valaki. Ők nem szállíthatják el: nincs hozzá jogosítványuk. Csak közlekedési eszközük. Egy közlekedési eszköz jogosítvány nélkül olyan, mint az élet értelem nélkül, tréfálkozott az orvos. Esetleg bepakolhatják a holttestet egy zsákba. Merő udvariasságból. Pont maradt nekik egy.

A rendőrök felírták a megfelelő adatokat, és útjára engedték a mentőkocsit. A kihívott autómentő elvontatta a Ford Mondeót a rendőrségi parkolóba. A szemtanúk vallomást tettek, és megadták elérhetőségüket arra az esetre, ha további nyomozati cselekmények foganatosítására lenne szükség.

– Mit kell itt nyomozni, közeg úr – győzködte őket egy bácsi. – A hulla az hulla. Bár sajnálom a fiút. Meg persze a szüleit, micsoda szerencsétlenség.

A holttest maradt. Nemcsak fizikai értelemben, de a kérdés metafizikai értelmében is: mihez kezdjenek a holttesttel, különösen az Egészségügyi Minisztérium új irányelvei fényében? Az, hogy megvárják a még újabb irányelveket, amelyek a haladás és az egészségügyi szolgálat racionalizálása nevében eltörlik az újakat (a régieket), nem jött számításba.

– Gőzöm sincs, mit csináljunk – mondta az egyik rendőr a másiknak. – Meg kell várni a nyomozóbíró.

– Rohadt egy pech – mondta a másik az elsőnek. –

Ha nincs ez a szívás, már otthon lennék. Hivatalosan egy órája végeztem a szolgálattal. A barátnőm megöl.

Ebben a pillanatban behajlott azon a helyen az égbolt, mintha egy súlyos ember járkálna rajta odafent. Senki nem vett észre semmit – elvégre az égbolt továbbra is ott maradt a világ fölött. Márpedig ha behajlik az égbolt, bizonyos folyamatok felfüggesztődnek. Egy nő lépett a rendőrökhöz. Bemutatkozott (Anna). Felmutatta a kórházi igazolványát (orvos).

– Tulajdonképpen segíthetek, véletlenül hallottam a beszélgetést. A Banach utcába megyek, a klinikán dolgozom, elvihetem a holttestet, nem probléma – ajánlotta.

A rendőrök gondolkodóba estek. Végül győzött a kísértés, hogy megszabaduljanak a problémától. És megmentsék a kapcsolatukat a barátnőjükkel. Beleegyeztek, miközben sapkájukba lógott az égbolt.

– Öt perc, és jövök – mondta a nő. – Elmegyek a kocsióért.

Útközben vett a bódében egy újságot (azt a bizonyos újságot).

A rendőrök segítettek berakni a halottat az öreg Paszat kombi csomagtartójába. Felírták a nő adatait, és beszálltak az URH-kocsiba. Az ügy elintézve.

2

Nem értette, miért ajánlotta fel, hogy elfuvarozza a holttestet. Ösztönösen cselekedett. Vagy segíteni akart a rendőröknek? Fiatalok voltak, és nagyon jóképűek. Tapasztalatlanok. Talán ezért? Valami hajtotta hozzájuk, vonzották? Ahogy egy fiatal, jóképű férfi vonz egy fiatal, egyedülálló nőt? Az „egyedülálló” a hangsúly.

Nem értette, miért ajánlotta fel, hogy elfuvarozza a holttestet. Ösztönösen cselekedett. Vagy a halott arcában volt valami? Nem, azt csak akkor látta, amikor berakták a csomagtartóba. Nem, benne volt a zsákban. Nem emlékszik az arcára. Félreállt, kikapcsolta a motort.

Kiszállt, kinyitotta a hátsó ajtót. Lehúzta a műanyag zsákot az elgázolt fiú fejről.

Semmilyen vérnyom nem látszott az arcán, semmi horzsolás, kék folt, ragya. A legtisztább arc volt, amit életében látott. Rándulást érzett a gyomrában. Erős szag. Szeme előtt örvénylő Napok galaktikája. Közvetlenül a jobb hátsó kerék mellé hányt. Még jó, hogy nem evett bőséges reggelit, csak azt a szart, amit mindig. Kukoricapelyhet tejjel.

Gyakran reagált így a halottak látványára. Azelőtt. Az egyetemi órákkal és a boncterem perverz ápolójával kezdődött. Aztán vissza-visszatért, de az utóbbi időben már nem fordult elő – azt hitte, megszokta.

Szemlátomást tévedett, legalábbis úgy vélte, tévedett. Az elgázolt fiú fölé hajolt (keresztben feküdt, lábbal

előre a lehajtott hátsó ülésen, feje a csomagtartó fedelénél). A legtisztább arc, amit életében látott. Még nem vonta be a halotti fehérség. Kiugró arccsont, nagy száj (előrebiggyedő alsó ajak), szögletes áll, egyenes orr, kis-sé ferde szem, elálló fül. A haja tulajdonképpen seszínű, talán világosszőke. Vagy sötét.

Nem látszott halottnak. Anna azonban tudta, a halottak sokszor becsapják az embert – sokszor egészségesebbnek látszanak holtuk után, mint életükben. Nem ült fel neki.

Lezárta a fiú szemét. Borzasztó figyelmetlenség. Hogyhogy nem voltak képesek lezárni? – dühöngött. Szakmaiatlan dolog. És tisztességtelen.

Ahogy zárta le a szemét, érezte: meleg a teste. Hát persze, lehet, hogy még nem volt ideje kihűlni, nagyon meleg van ma, a kocsi korábban a parkolóban állt, és még mindig fülledt benne a levegő, pedig le volt húzva az első ablak, a sofőrülés mellett.

Ez a modell állítólag ilyen, mondták a munkatársai, könnyen felmelegszik, és nehezen hűl le. Nem tudta (nem akarta tudni), mit beszélnek róla a munkatársai, amikor nem hallja (nem akarja hallani) őket: ez a modell meg nehezen melegszik be, és egy pillanat alatt lehűl. Biztos valami ilyesmit. Kollégái életüket mentettek, ennek azonban nem volt pozitív hatása az intelligenciájukra.

A fiú narancssárga, rövid ujjú inget viselt. Nem illett hozzá. Ha ő lenne a barátnője, biztos nem hagyná, hogy ilyesmit felvegyen. A farmere farzsebéből kilógott

a pénztárcája. Kisebb tornagyakorlatot kellett végeznie: a hasára fordítani a fiút, lehúzni a nejlonzsákot a derekáig. A lakáskulcsát is megtalálta.

Kellemetlenül érezte magát. Bármelyik pillanatban megkérdezhetette volna valaki, mit művel a (derékig) nejlonzsákba öltözött fiúval. Semmi kedve nem volt magyarázkodni vagy kitenni magát a járókelők sokatmondó pillantásainak. Amennyire tudta, visszacsomagolta a fiút. És beszállt a kocsiba.

De nem indította be a motort – nem rögtön. Átnézte a pénztárcát. Valami papírok, névjegyek, a Sziléziai Bank kártyája, diákigazolvány és személyi (valamint száznegyven zloty meg egy kis apró). A pénzt (százhusz zloty, apró nélkül) átrakta a saját pénztárcájába. Kirabolta a fiút. Már másodszer rabolták ki aznap, bár a készpénzt most először vették el. Másodszer rabolta ki Anna (az újságját tudtán kívül vette el). De ez nem jelenti azt, hogy pechje volt. Alighanem nem mondható el, hogy pechje lett volna.

Huszonhat éves volt, még mindig a Varsói Egyetemre járt – orientalisztika szak, pontosabban Afrika Nyelvi és Kultúrái Intézet. Diákigazolványa ezenkívül tartalmazta a születési idejét: 1978. február 28. A białystoki polgármester által kiállított személyiben két állandó lakhelyet talált: egy korábbi, białystoki címet (Győzelem utca 43.) és a – valószínűleg – aktuális varsóit (Surowiecki utca 4/57.). Megtalálta a családi állapotát is. Nagy öröme: nőtlen.

Összehasonlította a diákigazolványban és a személyi-

ben látható fényképkockát. Két különböző ember. Nem hasonlítottak egymásra, mint két tojás. A személyijében más születési dátum szerepelt (1978. június 28.).

Valami nem stimmel. Anna ingerült lett. Annyira, hogy azt hitte, nemsokára megjön. De nem a teste tehetett róla, ezúttal nem, még nem, hanem a hivatalnokok, akik nyilvánvalóan tévedtek. Alighanem az egyetemi titkárságon követték el a hibát.

No és a legfontosabb, gondolta, Mikołaj Tarasewicz.

3

Csaknem két órát elvesztegetett, amíg a holttest a pro-szektúrára került. Nem számított rá, hogy a lustaság és bürokrácia ilyen hegyláncait kell megmásznia, s minde-
nekelőtt a gyanakvás Csomolungmáját. Alaposan kifá-
radt, amíg keresztülverekedte magát rajta.

Már végigfutott a folyosókon a hír. Bonctermi masztiszűz, hallotta a háta mögött. A Reménytelen Esetek Szent Annája. A férfi kollégák vigyorogva, a nők ag-
gódva nézték. Idegesítette az egész, a vigyor is és az
aggódás is, de leplezni próbálta. Ezért borzasztó ellen-
szenves volt. Nem válaszolt ártatlan kérdésekre, mivel
úgy gondolta, ha hangosan véleményt nyilvánítana arról,
hány kiskanál cukorral issza a kávéját (egy kollégája főzte